

HELSINGIN KAUPUNKI

Kaupunkiympäristön toimiala
Ympäristöpalvelut

Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun
valvontasuunnitelma ja -ohjelma vuodelle 2021

Sisällys

1. Yhteenveto ympäristönsuojelun valvonnasta 2021	3
2. Helsingin ympäristön tila ja sen pilaantumisriskit	3
3. Valvonnan tavoitteet ja viranomaisyhteistyö	5
3.1. Yhteistyö viranomaisten kesken	5
4. Valvonnan resurssit	6
4.1. Henkilöstöresurssit	6
4.2. Tehtävien priorisointi	8
4.3. Osaamisen ylläpito, koulutus ja kehittäminen	8
4.4. Tietojärjestelmät	8
5. Valvontaohjelma 2021 ja toimintojen riskinarviointi	9
6. Muu suunnitelmallinen valvonta 2021	10
7. Valvonnan maksullisuus	11
8. Valvontaohjelman ja -suunnitelman toteutumisen arviointi	11
9. Valvottavat kohteet	12
9.1. Ympäristönsuojelulaki	12
9.2. Jätelaki	13
9.3. Vesilaki	15
9.4. Vesihuoltolaki	16
9.5. Merenkulun ympäristönsuojelulaki	16
10. Muut ympäristövalvonnalle kuuluvat tehtävät	16

Liite: Valvontaohjelmataulukko: vuonna 2021 tarkastettavat rekisteröitävät, ilmoituksenvaraiset ja luvanvaraiset laitokset

1. Yhteenvedo ympäristönsuojelun valvonnasta 2021

Ympäristönsuojeluun liittyvän valvonnan tavoitteina ovat ympäristön pilaantumisen ja ympäristöhaittojen ehkäiseminen, jo tapahtuneesta pilaantumisesta aiheutuneiden haittojen korjaaminen, jätteistä ja jätehuollosta aiheutuneiden haittojen ehkäiseminen sekä jätteiden hyötykäytön ja kiertotalouden edistäminen. Valvonnassa pyritään keskittymään ympäristövaikutuksiltaan merkittäviin kohteisiin ja toimintoihin. Valvottavien kohteiden ensisijaisuuteen vaikuttavat mahdolliset aiemmat viranomaisuomautukset, toiminnasta aiemmin aiheutuneet ympäristövahingot ja toimintaan liittyvät ympäristövahinkoriskit.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaista säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma, jossa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö.

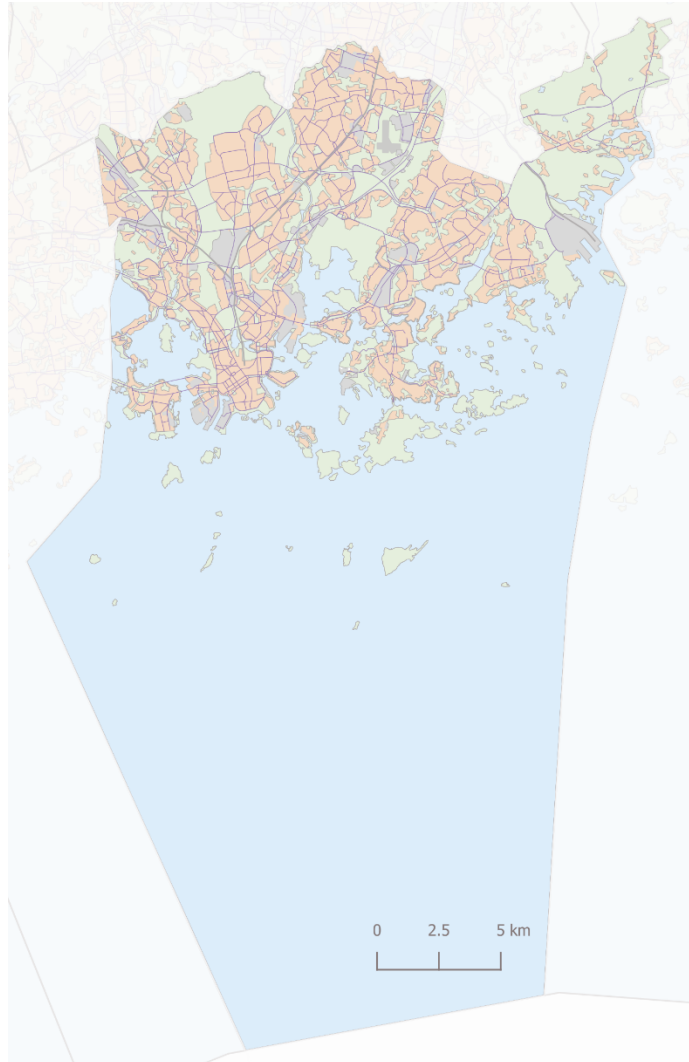
Valvontaviranomaisen on edelleen järjestettävä ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Ympäristövalvonnan merkittävimpänä tehtävänä on ennakkovalvontana tehtävän luvituksen lisäksi ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen jälkivalvonta, mitä on tehtävä säännöllisesti määräaikaistarkastuksin (valvontaohjelma). Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on jätelain 124 §:n mukaisesti tarkastettava määräajoin toimivaltaansa kuuluvat laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa harjoitetaan jätteen laitosmaista- tai ammattimaista käsittelyä, syntyy vaarallista jätettä, harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä, toimitaan jätteen välittäjänä taikka toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Kunnan viranomaisen on myös laadittava jätelain 100 §:ssä tarkoitetun jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma. Edellä tarkoitettujen suunnitelmien tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista, että suunnitelmat voidaan yhdistää ympäristönsuojelulain 168 §:n tarkoittamaan valvontaohjelmaan.

Tämä suunnitelma on laadittu Helsingin kaupungin ympäristöpalveluiden vuoden 2021 ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaksi, ja se kattaa myös jätelain mukaisen veloitteen säännöllistä valvontaa koskevan suunnitelman laatimisesta.

2. Helsingin ympäristön tila ja sen pilaantumisriskit

Helsinki sijaitsee Suomenlahden rannikolla, tiheästi asutulla alueella (kuva 1). Helsingissä on viisi 1-luokan pohjavesialuetta (Isosaari, Santahamina, Tattarisuo, Vartiokylä ja Vuosaari) ja Helsingin halki virtaa useita puroja ja jokia, joista suurin on Vantaanjoki. Helsingissä on tiivis kaupunkirakenne, jota yhä edelleen tiivistetään täydennysrakentamisella sekä uusilla suurilla aluerakentamiskohteilla. Asuinkäyttöön otetaan luonnontilaisia alueita ja myös teollisuuden käytössä olleita alueita. Toimivalta pilaantuneen maaperän ja pohjaveden kunnostuspäätöksissä on siirretty valtion viranomaiselta Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka on delegoinut toimivallan ympäristöseuranta- ja -valvontayksikön päällikölle.

© Helsingin kaupungin kaupunkiympäristö-toimialan kaupunkimittauspalvelut, Helsingin seudun kunnat ja HSY, 2020

Kuva 1. Helsingin kaupungin aluerajaus.

Merkittävimpiä ympäristöriskejä ovat tulipalot, öljy- ja kemikaalivuodot, maaperän ja vesistöjen pilaantuminen, ilmanlaadun huonontuminen, luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat haasteet. Tulvariskejä aiheuttavat meriveden korkeuserot sekä rankkasateiden aikaiset hulevedet. Suurimmat ympäristöriskit aiheutuvat toiminnoista, jotka ovat ensisijaisesti tai kokonaan muiden kuin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvonnassa. Näitä ovat mm. energiantuotantolaitokset polttoainekuljetuksineen, vaarallisten kemikaalien laajamittainen varastointi, jätevedenpuhdistus sekä satamatoiminnat, niihin liittyvä liikenne ja vaarallisten aineiden kuljetukset mukaan lukien. Kansainväliset öljyn merikuljetukset ovat Helsingin vesialueita ja rantoja koskeva merkittävä pilaantumisriski, johon ei voida kunnan valvontasuunnitelmassa esitetyin keinoin vaikuttaa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomissa kohteissa merkittävät ympäristöriskit liittyvät kemikaalien ja vaarallisten jätteiden hallitsemattomaan käsittelyyn ja tarkoitukselliseen ympäristöön

päästämiseen, minkä seurauksena voi aiheutua terveyshaittaa sekä maaperän ja vesistöjen pilaantumista. Yleensä kunnan valvomien sekä luvan-, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien että muiden laitosten ja toimintojen aiheuttama mahdollinen pilaantuminen rajoittuu laitosten ja toimipaikkojen lähiympäristöön.

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat myös jätteiden asiaton käsittely sekä erilaiset jätevesien käsittelyyn liittyvät puutteet ja vuodot. Ilmanlaadun paikallisia riskitekijöitä ovat liikenteen lisäksi mm. työmaista aiheutuva pölyäminen sekä pientaloalueilla puun pienpoltto. Liikenne aiheuttaa myös melupäästöjä, mikä kuormittaa helsinkiläisiä. Liikennemelun lisäksi rakentamisesta, kunnostamisesta ja purkamisesta aiheutuu melua ympäri kaupunkia. Kaupungin äänimaisemaan kuuluu myös monenkirjava yleisötapahtumissa, ravintoloissa ja terasseilla soiva musiikki.

3. Valvonnan tavoitteet ja viranomaisyhteistyö

Ympäristönsuojeluun liittyvän valvonnan tavoitteina ovat ympäristön pilaantumisen ja ympäristöhaittojen ehkäiseminen, jo tapahtuneesta pilaantumisesta aiheutuneiden haittojen korjaaminen, jätteistä ja jätehuollosta aiheutuneiden haittojen ehkäiseminen sekä jätteiden hyötykäytön ja kiertotalouden edistäminen. Valvonnassa pyritään keskittymään ympäristövaikutuksiltaan merkittäviin kohteisiin ja toimintoihin. Valvottavien kohteiden ensisijaisuuteen vaikuttavat mahdolliset aiemmat viranomaishuomautukset ja toiminnasta aiemmin aiheutuneet ympäristövahingot, toimintaan liittyvät riskit ja asukkaiden yhteydenotot.

3.1. Yhteistyö viranomaisten kesken

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ovat ympäristönsuojelu- ja vesilain ja jätelain mukaisia valvontaviranomaisia Helsingin alueella. Kummankin viranomaisen on ilmoitettava toiselle sellaisista valvonnassa havaitsemistaan puutteista, jotka kuuluvat toisen toimivaltaan.

Yhteistyö valtion lupaviranomaisen (Etelä-Suomen aluehallintovirasto) sekä valtion valvontaviranomaisen (ELY-keskus) kanssa pitää sisällään lausuntojen antamista ja valtion luvittamien ja valvomien lupakohteiden tarkastuksille osallistumista resurssien sallimissa rajoissa. ELY-keskus on järjestänyt vuosittain neuvottelupäivän kuntien ympäristönsuojeluhenkilöstölle sekä muitakin koulutuksia liittyen lakimuutoksiin.

Yhteistyötä tehdään lainsäädännön valmisteluissa ja menettelyihin liittyvissä asioissa ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) kanssa.

SYKEN ja Tullin kanssa tehdään yhteistyötä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvien yritysten jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonnassa sekä mahdollisten laittomiin kansainvälisiin jätteensiirtoihin liittyvissä havainnoissa.

Jätehuoltoviranomaisena Helsingin alueella toimii Helsingin seudun ympäristöpalvelut – kuntayhtymä (HSY) Jätehuoltoviranomaisen kanssa tehtävä yhteistyö liittyy jätehuoltomääräysten valvontaan mm. jätteenkeräykseen ja jätteenkuljetuksiin. Jätteiden

aluekeräyspisteiden valvonnassa pääyhteistyötaho on kuitenkin Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy, jolle on siirtynyt vastuu yleisten aluekeräyspisteiden ylläpidosta.

Helsingin alueella toimivia vesihuoltolaitoksia ovat HSY, Sipoon Vesi ja Villingin vesiosuuskunta, joiden kanssa tehdään yhteistyötä mm. jäte- seka- ja hulevesiviemäriin ja jäteveden puhdistamiseen liittyvissä asioissa.

Rakennusvalvontaviranomainen pyytää harkintansa mukaisesti lausuntoja maankäyttö- ja rakennuslain lupahakemuksista. Lausunnot sekä muunlainen yhteistyö liittyvät mm. rakentamisen ja purkamisen ympäristöhaittoihin, ympäristömeluun, jätevesi- ja maalämpöjärjestelmien rakentamiseen, hulevesien hallintaan ja kaupunkikuvan siisteyteen. Rakennusvalvonnan lisäksi kaupungin sisäisiä lausuntoja annetaan myös kaavoitukselle mm. asemakaavoitukseen liittyen sekä rakentamiseen liittyvissä poikkeamislupa-asioissa.

Terveysturvaviranomaisen kanssa tehdään tarvittaessa yhteistyötä kohteissa, joissa toiminnasta voi aiheutua ympäristöhaitan lisäksi myös terveyshaittaa. Tarkastukset liittyvät usein meluun, savuun ja haittaeläimiin. Terveysturvaviranomaiselta pyydetään lakisääteiset lausunnot mm. ympäristölupiin ja vesihuoltolain vapautushakemuksiin.

Alueiden käyttöä valvovalla viranomaisella on yhteisiä valvontakohteita ympäristövalvonnan kanssa mm. rakennustöiden ja yleisötapahtumien aikana. Yhteistyötä kehitetään mm. päällekkäisen työn välttämiseksi.

Poliisille tehdään rikoslain mukaisesti esitutkintapyyntö mahdollisten ympäristölainsäädännön tai sen nojalla annettujen säännösten rikkomistapauksissa. Esitutkintaprosessin aikana yhteistyötä tehdään sekä poliisin että syyttäjän kanssa, jolloin ympäristövalvonnan tehtävä on toimia mm. havainnoijana, dokumentoijana ja asiantuntijana.

Pelastuslaitoksen kanssa tehtävä yhteistyö liittyy mm. kemikaalien varastointia koskeviin asioihin, ja ympäristöonnettomuustilanteisiin. Pelastuslaitos konsultoi ympäristöonnettomuustapauksissa ympäristövalvonnan asiantuntijoita.

Pääkaupunkiseudun sekä Suomen kuuden suurimman kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisten kesken käydään säännöllistä vuoropuhelua ja järjestetään yhteistyötapaamisia ympäristövalvonta-asioden tiimoilta. Myös ulkomaisiin kollegoihin ollaan yhteydessä ennako- ja jälkivalvonnan kehittämiseen liittyen.

4. Valvonnan resurssit

4.1. Henkilöstöresurssit

Tässä suunnitelmassa esitetyt valvontatehtävät muodostavat vain osan ympäristövalvonnan lakisääteisistä tehtävistä. Yksikön ympäristövalvontahenkilöstö hoitaa valvonnan lisäksi pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamiseen liittyvän päätöksenteon valmistelun,

ympäristö- ja maa-aineslupien valmistelun, ympäristönsuojelulain mukaisten ilmoituksiin ja rekisteröinteihin liittyvän päätöksenteon valmistelun sekä jätelain mukaiset rekisteröinnit. Ympäristövalvonnalle kuuluvat myös vesilain, vesihuoltolain, maasto- ja vesiliikennelain, merenkulun ympäristönsuojelulain ja ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain mukaiset tehtävät. Ympäristövalvonta antaa omalta osaltaan lausuntoja toisten viranomaisten lupahakemuksiin ja hoitaa toimialansa yleistä valvontaa. Hallintopakko- ja ympäristörikosprosessit vaativat henkilöresursseja. Menettelyt ovat usein monitahoisia, pitkäkestoisia ja vaatia paljon työaikaa.

Helsingin kaupungin ympäristöseuranta- ja -valvonta -yksikössä (YSE) ympäristövalvonnan viranomaistehtäviin on käytettävissä 13,7 htv seuraavasti:

- vesi-tiimissä 2 htv ja lisäksi 0,2 htv tutkijan työpanosta (maatalouden, vesistöjen, pohjaveden ja vesihuollon ympäristövalvonta)
- ympäristövalvontatiimissä 11,5 htv (ilmansuojelun sekä jäte- ja meluvalvonta, pilaantunut maaperä ja pohjavesi)
- lisäksi ympäristövalvontatiimin päällikön tehtävän tehtäväkuva liittyy ympäristövalvontatehtäviin

Henkilöstöresurssit jakautuvat valvonnan kokonaisuuksiin seuraavasti:

- Pilaantuneiden maiden viranomaistehtävät (tehtävä siirretty Uudenmaan ELY-keskukselta kaupungille) 4,5 htv
- Ympäristövalvonnan muut viranomaistehtävät 9,2 htv

Laskennallisesti ympäristövalvonnan työpanoksesta suunnitelmalliseen valvontaan ja hallintopakkoasioihin kohdentuu vuosittain noin 20 % ja erilaisten päätösten tekemiseen 30 %. Puolet työajasta kuluu muihin asioihin kuten toimenpidepyyntöjen käsittelyyn, neuvontaan, yleisen edun valvontaan, toiminnan kehittämiseen ja seurantaan. Suunnitelmalliseen valvontaan on siten käytettävissä vajaa kolme henkilötyövuotta. Vuonna 2021 ympäristövalvonnassa on 1 htv vähemmän henkilöresurssia verrattuna vuoteen 2020 johtuen yhden ympäristövalvonnan vakanssin siirrosta toiseen yksikköön. Ympäristölainsäädännön muutoksista johtuen uusien valvontatehtävien resursointi on haaste nykyresursseilla. Suunnitelmalliseen valvontaan käytössä olevaa työpanosta on pyrittävä lisäämään. Ympäristövalvontatiimin tiimipäällikön työaika painottuu valvonnan johtamiseen, organisointiin, kehittämiseen ja tiimin esihenkilötehtäviin.

Suunnitelmallisen valvonnan resursointi

Kaikille säännöllisen valvonnan kohteille pyritään nimeämään vastuuvälvoja. Muiden valvontatehtävien osalta vastuulliset tarkastajat määritetään tarkastajien tehtäväkuvassa. Laitokset ja muut tehtävät pyritään jakamaan valvojille siten, että työmäärä jakautuisi mahdollisimman tasaisesti niille tarkastajille, joiden tehtävissä on laitosvalvontaa.

Kaupunginvaltuuston hyväksymään vuoden 2021 talousarvioon sisältyvä suoritettava tavoite on, että ympäristönsuojelussa tehdään suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia vähintään 500 kappaletta vuonna 2021. Tämä pitää sisällään valvontaohjelmata tarkastukset (kohdeluettelo liitteenä) ja muun suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset. Tarkastukset jakautuvat ympäristövalvonta- ja vesitiimeille.

Valvontaan vuosittain käytettävissä oleva resurssi tarkentuu vuosittain tehtävässä valvontaohjelmassa. Valvontaan käytettävissä olevasta työajasta maksimissaan 25 - 30 % on mahdollista varata määräaikaistarkastusten tekemiseen, jotta myös raporttien tarkastamiseen, tarkkailutulosten seurantaan, neuvontaan ja muuhun valvontaan jää riittävästi aikaa. Jätelain valvonta on keskittynyt viime vuosina aluekeräyspistekierroksiin.

4.2. Tehtävien priorisointi

Priorisoinnin tueksi on yksikössä laadittu valvonnan linjaukset syksyllä 2020. Käytännössä valvojat tekevät priorisointia päivittäisissä tehtävissään osana oman työn johtamista sekä esihenkilöiden ja yksikön päällikön tuella.

4.3. Osaamisen ylläpito, koulutus ja kehittäminen

Asiantuntijoiden jatkuvalla ja monipuolisella kouluttautumisella on keskeinen merkitys valvontasuunnitelman toteutuksessa ja kehittämisessä. Koulutus on tarpeen mukaan ympäristöpalveluiden sisäistä koulutusta tai ulkopuolista koulutusta. Tavoitteena on tuntee ja osata soveltaa keskeistä lainsäädäntöä kullakin valvonnan osa-alueella, kehittää sujuvaa kirjallista ilmaisua, tietotekniikkataitoja sekä vuorovaikutus- ja asiakaspalvelutaitoja.

Tiimeissä pidettävissä vuosittaisissa onnistumiskeskusteluissa esihenkilö arvioi jokaisen työntekijän kanssa edellisenä vuonna toteutuneen koulutuksen ja sen vaikutuksen työhön. Onnistumiskeskustelussa tavoitteena on sopia koulutus- ja kehityssuunnitelma seuraavalle kolmelle vuodelle niin, että tulevaa vuotta koskeva suunnitelma olisi yksityiskohtainen.

Ympäristöpalvelut hankki kesällä 2019 käyttöönsä kuvauskohterin eli dronen. Sen käyttöä on tarkoitus lisätä erilaisissa valvontatehtävissä ja perehdyttää lisää henkilökuntaa kohterin käyttöön.

4.4. Tietojärjestelmät

Nykytila ympäristöpalveluissa

Asiakkaiden kanssa tehtävä tiedonvaihto tapahtuu valtaosin sähköpostin ja puhelimen välityksellä. Hoidettavien asioiden ja tehdyn valvonnan asianmukainen kirjaaminen ja arkistointi hoidetaan niin, ettei tehty työ tai sen yhteydessä saatu tieto katoa. Näin turvataan asianosaisten ja viranomaisten tiedonsaantioikeus sekä ympäristöpalveluiden ja kaupungin sisäinen tiedonsiirto.

Ympäristönsuojelun valvontakohteiden tiedot talletetaan ympäristöpalveluissa käytössä olevaan

ympäristöterveysvalvonnan ja ympäristövalvonnan Progress-tietokantaan perustuvaan Tarkastaja by Digia-tietojärjestelmään. Rekisteri on tarkoitettu viranomaiskäyttöön, mutta tiedot ovat julkisia, ellei tietoa ole erikseen säädetty salassa pidettäväksi. Rekisteriseloste on nähtävissä osoitteessa <http://www.hel2.fi/rekisteriseloste>. Uuteen tietojärjestelmään siirtymisen valmistelu aloitettiin vuonna 2019. Tavoitteena on saada uusi, tehokkaamman valvonnan mahdollistava paikkatietopohjainen järjestelmä otettua käyttöön vuoden 2021 loppuun mennessä.

Lupa-, ilmoitus- ja lausuntoasiat valmistellaan pääosin AHJO-asianhallintajärjestelmässä, jossa myös näihin liittyvät dokumentit säilytetään. Tieto annetuista päätöksistä ja lausunnoista kirjataan myös Tarkastaja-tietojärjestelmään kyseiselle kohdekortille. Tavoitteena on, että vuonna 2021 hankitaan ja otetaan käyttöön uusi Ympäristönsuojelun tietojärjestelmä, joka tukee ympäristötarkastajien työtä tavoitteena entistä ripeämpi asiakaspalvelu ja tehokkaampi työskentely.

Kytkenät ulkopuolisiin tietojärjestelmiin

Valtion ympäristöhallinto on perustanut paikkatietopohjaisen Maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI). Tietojärjestelmään kerätään tiedot kaikista niistä kohteista, joissa on ollut tai on sellaista toimintaa, joka aiheuttaa pilaantumisriskin maaperään tai pohjaveteen. Myös kunnostetut alueet merkitään järjestelmään. Helsingin kaupungin ympäristöpalvelut vastaa Helsingin alueen maaperätietojen päivittämisestä rekisteriin. Kaupungin hallintokunnilla on tarvittaessa katseluoikeus valtion rekisteriin. Helsingin kaupungin ympäristöpalvelut ja muut hallintokunnat tallentavat pilaantuneen maaperän tutkimus-, kunnostus- ja päätöstietoja Project Wise – tietokantaan, aluerajaukset ja tallennetut asiakirjat näkyvät Helmi Paikkatietovipusessa. Myös ympäristölupakohteet, ilmoituksenvaraiset kohteet ja rekisteröintikohteet on tallennettu Helmi Paikkatietovipuksen paikkatietokantaan.

Osa ympäristönsuojelun valvontatiedoista kirjataan myös ympäristönsuojelun valtakunnalliseen YLVA –tietokantaan. Tällaisia ovat mm. ympäristöluvat, ympäristönsuojelulain 115a §:n mukaiset ilmoituksenvaraiset toiminnat ja ympäristönsuojelulain 116 §:n mukaiset rekisteröinnit sekä edellä mainittujen toimintojen mahdolliset vuosiraportit, jätelain 100 §:n mukaiset ammattimaisen jätteen keräystoimintaa harjoittavat yritykset ja merenkulun ympäristönsuojelulain mukaiset huvivenesatamien jätehuoltosuunnitelmat.

5. Valvontaohjelma 2021 ja toimintojen riskinarviointi

Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaisesti kunnan ympäristöviranomaisen on laadittava luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta ohjelma (valvontaohjelma). Jätelain 124 §:n mukaiset säännöllistä valvontaa sisältävät, ympäristöriskiperusteisesti laaditut suunnitelmat voidaan yhdistää osaksi ympäristönsuojelulain mukaista valvontaohjelmaa. Valvontaohjelmakohteista ympäristönsuojelulain mukaiset kohteet on valittu vuonna 2015 hyväksytyyn riskinarvioinnin mukaisesti ja jätelain mukaiset kohteet vuonna 2020 tarkistetun riskinarvioinnin mukaisesti. Tarkastettavia kohteita on vuonna 2021 yhteensä 30 kpl. Toimialakohtainen listaus vuoden 2021 valvontaohjelmakohteista on listattu taulukkoon 1.

Taulukko 1. Valvontaohjelmakohteet ja vuonna 2021 tehtävät tarkastukset

Ympäristölupa- ja ilmoitusvelvolliset toiminnot	Kunnan valvomat laitokset	Tarkastettavat laitokset
Jätteenkäsittely, romuliike, ajoneuvopurkamo	25	4
Jätteen sijoitus	11	
Varikko	4	
Energiantuotantolaitokset	3	2
Elintarviketuotantolaitokset	10	5
Pintakäsittely- / VOC-laitokset	5	3
Betoni- tai asfalttiasema, murskaamo	6	3
Krematoriot	3	1
Eläinsuojat	1	
Eläintarhat	1	
Huvipuistot	1	
Moottoriurheiluradat	1	
Yhteensä	71	18
Rekisteröitävät toiminnot		
Poltonesteiden jakeluasemat	115	1
Kemialliset pesulat	37	9
Yhteensä	152	10
Jätelain mukaiset valvottavat toiminnot		
Jätteenkeräys		2
Yhteensä	0	2
Kaikki yhteensä	223	30

6. Muu suunnitelmallinen valvonta 2021

Muiden, kuin valvontaohjelmakohteiden (luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen) ohella kunnan ympäristöviranomaisen valvoo muita ympäristön pilaantumista aiheuttavia toimintoja. Tarkastustavoitteet on esitetty taulukossa 2. ja valvontakohteita kuvailtu tarkemmin kappaleessa 9. valvottavat kohteet.

Taulukko 2. Muun suunnitelmallisen valvonnan tavoitteet vuodelle 2021.

		Tarkastusten määrä 2021 (kpl)
Ympäristövalvontatiimi		
	Suunnitelmalliset muut kuin valvontaohjelman mukaiset tarkastukset	420
Vesitiimi		
	Suunnitelmalliset muut kuin valvontaohjelman mukaiset tarkastukset	50
Kaikki yhteensä		470

7. Valvonnan maksullisuus

Helsinginssä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun ympäristönsuojelulain mukaisen luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelystä, valvontaohjelmassa esitetyistä säännöllisen valvonnan toimenpiteistä sekä valvontatoimista, jotka ovat tarpeen pilaantuneen maaperän tai pohjaveden kunnostamisesta annetun päätöksen noudattamisen varmistamiseksi.

Valvontamaksua voidaan periä ympäristönsuojelulain mukaan myös onnettomuus-, haitta- tai rikkomuspohjaisesti. Tällöin maksua voidaan periä tarkastuksista, jotka johtavat kehotuksen antamiseen sekä kehotuksen, hallintopakkomääräyksen tai keskeytyksen noudattamisen valvomiseksi tarpeellisista takastuksista tai muista toimenpiteistä.

Lisäksi maksua voidaan periä jätelain mukaisen ilmoituksen tai muun asian käsittelystä, valvontasuunnitelman määräaikaistarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka koskevat lain 100 §:ssä tarkoitettujen jätteen ammattimaisen keräyksen toimintaa sekä tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen lain 75, 125 ja 126 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Edellä mainittujen käsittelyjen lisäksi on joitakin muita käsittelyjä, joista kunnan ympäristönsuojeluviranomainen perii maksua. Kaikkien maksujen suuruus ja sen peruste määritetään kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen hyväksymässä taksassa.

8. Valvontaohjelman ja -suunnitelman toteutumisen arviointi

Kaupunginvaltuuston hyväksymään vuoden 2021 talousarvioon sisältyvä suoritettava tavoite on, että ympäristönsuojelussa tehdään suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia vähintään 500 kappaletta vuonna 2021. Tämä pitää sisällään valvontaohjelmata tarkastukset (kohdeluettelo liitteenä)

ja muun suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset. Tarkastukset jakautuvat ympäristövalvonta- ja vesitiimeille.

Valvontaohjelman ja -suunnitelman toteutumista seurataan neljännesvuosittain osana yksikön tulossuunnitelman seurantaa, ja valvontaohjelman toteumat käydään läpi ympäristöseuranta- ja -valvontayksikön yksikkökokouksissa. Valvontasuunnitelman toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto, jossa verrataan toteutunutta valvontaa suunnitelman mukaiseen valvontaan. Yhteenvedossa tarkastellaan myös valvonnan tarpeen mahdollisia muutoksia. Yhteenveto saatetaan kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston käsiteltäväksi maaliskuun loppuun mennessä.

9. Valvottavat kohteet

Ympäristönsuojelulain mukaista valvontaa on säännöllisten valvontatarkastusten lisäksi lupa- ja ilmoituspäätösten valmistelu, rekisteröinnit, vuosiraporttien tarkastaminen, lausuntojen antaminen muille viranomaisille, onnettomuustilanteiden ja haittailmoitusten käsittely ja kuntalaisten sekä toiminnanharjoittajien neuvonta ja ohjaus. Yhä useammin joudutaan myös käyttämään hallintopakkoa hyväksyttävän tilan saavuttamiseksi. Samassa yhteydessä harkitaan myös tutkintapyyntöjen tekemistä poliisille.

9.1. Ympäristönsuojelulaki

Ympäristöluvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät kohteet

Ympäristönsuojelulain mukaisia Helsingin kaupungin kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaoston toimivaltaan kuuluvia lupa- ja ilmoitusvelvollisia toimintoja (YSL 27 ja 115a §) on 71 kpl ja rekisteröitäviä toimintoja (YSL 116 §) 152 kpl. Näiden lisäksi Helsingissä on myös Uudenmaan ELY-keskuksen ensisijaisesti valvomia kohteita. Valvontaohjelman toimialakohtainen laitosluettelo on esitetty taulukossa 1. Valvontaohjelmassa lueteltujen määräaikaistarkastusten lisäksi toimintojen jälkivalvontaan kuuluu mm. vuosiraporttien tarkastamista.

Ilmoituksenvaraiset tilapäiset toiminnot

Helsingissä kaupungin valvontaviranomaiselle kuuluvat ennakoivalvontatoimet kattavat YSL 118 -120 §:n mukaiset tilapäistä toimintaa koskevat ilmoitukset. Näiden ilmoitusten osalta kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto on siirtänyt toimivallan ympäristöseuranta- ja -valvontayksikön päällikölle. Ilmoituspäätöksiä valvotaan tarkistamalla mahdollisia määräysten mukaisia raportteja sekä resurssien puitteissa myös tarkastuskäynnein. YSL 118 §:n mukaisia ilmoituksia on vuosittain noin 200 kappaletta.

Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistaminen

Ympäristöministeriö on siirtänyt Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle

toimivallan käsitellä ympäristönsuojelulain 136 § mukaiset pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamista koskevat ilmoitukset Helsingin kaupungin alueella. Kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto on siirtänyt tämän toimivallan ympäristöseuranta- ja -valvontayksikön päällikölle. Ilmoituspäätösten valmistelun ja kunnostuksen yhteydessä valvotaan kohteita tarkastuskäynnein, suunnitelmien tarkastamisin ja neuvotteluihin toimijan kanssa. YSL 136 §:n mukaisia ilmoituksia on vuosittain noin 20 kappaletta.

Valvontaa tehdään myös äkillisissä pilaantumistapauksissa tarkastuskäynnein ja neuvontana sekä tarvittaessa lausunnoin. Lisäksi neuvontaa annetaan pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arviointien osalta. Tällaisia kohteita on vuosittain noin 40 kappaletta.

Helsingin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle on myönnetty myös maanlaajuisen Maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI) käyttö- ja muokkausoikeus ja se ylläpitää järjestelmän tietoja oman alueensa osalta, vastaa tietopyyntöihin ja tiedottaa järjestelmään liitettyjen kiinteistön omistajia.

Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteessa valvontaviranomaiselta edellytetään toimia, jos on aihetta olettaa siitä aiheutuvan terveyshaittaa tai merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Tilanteen selvitys on tehtävä tarkastamalla toiminta tai muulla asianmukaisella tavalla.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa yksittäisiä määräyksiä pilaantumisen ehkäisemiseksi muille kuin luvan- tai ilmoituksen varaiselle tai rekisteröitävälle toiminnalle. Annettua määräystä on tarpeen valvoa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii ympäristöllisten lupamenettelyjen eli ympäristönsuojelulain, vesilain tai maa-ainelain mukaisen luvan ja muiden lupien, kuten rakennuslupien tai kemikaalilupien, yhteensovittavana viranomaisena. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluu ympäristönsuojelulaista tulevat REACH-, biosidi- ja POP-asetuksen mukaiset tehtävät sekä F-kaasujen valvonta toimivaltaansa kuuluvissa valvontakohteissa.

Valvontaa suoritetaan myös mahdollista ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavissa valvontakohteissa, joita ovat ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamisen valvonta, hajajätevesisäädösten valvonta, nitraattiasetuksen valvonta, eläinsuojien ympäristövalvonta ja toiminta, jossa syntyy tai käsitellään jätettä. Ympäristöhaittailmoituksia tulee vuosittain vireille noin 500 kappaletta.

Muu suunnitelmallinen valvonta ja valvontahankkeet vuodelle 2021

Vuoden 2021 valvontahankkeiksi on suunniteltu riskiperusteisesti tarkastettavaksi mm. työmaavesien käsittelyä, rantaroskaantumista tai aluerakentamisen ympäristöhaittoja. Nämä toteutetaan resurssien puitteissa. Muun suunnitelmallisen valvonnan tavoitteet vuodelle 2021 on esitetty taulukossa 2.

9.2. Jätelaki

Suunnitelman mukaiset valvontatarkastukset

Jätelain 124 §:n mukaan toimivaltaisen valvontaviranomaisen on määräajoin tarkastettava laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa:

- 1) harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä;
- 2) syntyy vaarallista jätettä;
- 3) harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä;
- 4) toimitaan jätteen välittäjänä;
- 5) toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Valvontaviranomaisen on laadittava suunnitelma yllä olevien toimintojen tarkastuksia ja muuta valvontaa varten, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava 100 §:ssä tarkoitetun jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma. Käytännössä ensimmäisenä mainittu suunnitelma ei koske Helsingissä kunnan ympäristönsuojeluviranomaista, sillä tähän luokitukseseen perustuvat toiminnot ovat joko ympäristönsuojelulain mukaisia ympäristöluvanvaraisia tai ilmoituksenvaraisia toimintoja taikka jätelain 100 §:n mukaisia rekisteröitäviä jätteen ammattimaista keräystä harjoittavia toimintoja.

Molemmat edellä mainitut suunnitelmat voidaan yhdistää ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaiseen valvontaohjelmaan, kun suunnitelma perustuu arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.

Jätelain suunnitelmallinen valvonta perustuu vuonna 2018 laadittuun riskinarviointiin ja suunnitelmaan, joka on tarkistettu vuonna 2020. Jätelain 100 §:n mukaisia ilmoituksen tehneitä toiminnanharjoittajia oli vuoden 2020 marraskuussa 13 kappaletta, joista osalla oli ilmoitettuna useampia toimipisteitä. Helsingissä toimipisteitä oli yhteensä yli 200 kappaletta. Tarkastustarpeeseen vaikuttaa olennaisesti toiminnan laajuus, kerättävät jätejakeet ja toiminnasta aiheutuva pilaantumisen vaara. Vuonna 2021 tarkastettavat kohteet on esitetty valvontaohjelmataulukossa (taulukko 1).

Pääosa toimipisteistä on ulkona aitaamattomalla alueella sijaitsevia lukitsemattomia keräysastioita. Oheisessa taulukossa (taulukko 3) on ryhmitelty toimipisteitä jätejakeiden, sijainnin ja toimintaan liittyvien riskien mukaan. Riskejä on arvioitu aiemmin tehtyjen tarkastusten ja selvitysten pohjalta.

Taulukko 3. Jätteiden ja jätehuollon riskitaulukko ja tarkastustiheys.

Kerättävät jakeet	Sijainti	Toiminnan riskit	Tarkastustiheys
Vaarallinen jäte	Lukittu kontti (HSY)	Puutteet lajittelussa, ylitäyttö, keräykseen kuulumattomat jakeet (SE-romu)	5 vuotta
Metalli, akut, SE-romu	Laitos	Toiminnan laajentuessa lähestytään ympäristöluvanvaraisuutta.	5 vuotta
Paperi, tekstiilit	Yksittäiset astiat	Ei merkittävää riskiä, roskaaminen keräykseen kuulumattomilla jakeilla vähäistä	Haittailmoitusten perusteella
Yleinen keräys (kartonki, paperi, lasi, metalli, muovi)	Astiaryhmä ulkona, joskus sisällä	Paikoin merkittävää roskaantumista keräykseen kuulumattomilla jätteillä (sekajäte, SE-romu), ajoittaista ylitäyttöä erityisesti kartonki- ja muoviasioidissa	Haittailmoitusten perusteella tai erillisillä projektiluonteisilla tarkastuksilla resurssien salliessa

Muu suunnitelmallinen valvonta ja valvontahankkeet vuodelle 2021

Jätelain yleiseen valvontaan kuuluu vaarallisia jätteitä tai paljon tavanomaisia jätteitä synnyttävän toiminnan, mm. moottoriajoneuvokorjaamojen, painolaitosten, venetelakoiden ja metalliteollisuuden valvonta, kunnalliseen jätehuoltoon liittymisen valvonta, jätehuoltomääräysten valvonta, kiinteistöjen ja rakennustyömaiden jätehuolto, roskaantumisasioiden valvonta, pilaantuneen maaperän kunnostusten valvonta ja jätteiden maarakennuskäytön valvonta.

Vuoden 2021 valvontahankkeiksi on suunniteltu riskiperusteisesti tarkastettavaksi mm. lumenvastaanottoa paikkojen roskaisuuden, autokorjaamojen ja painotalojen tarkastuksia. Nämä toteutetaan resurssien puitteissa. Muun suunnitelmallisen valvonnan tavoitteet vuodelle 2021 on esitetty taulukossa 2.

9.3. Vesilaki

Vesilain (587/2011) mukaista lupaa haetaan aluehallintovirastolta, ja ilmoitukset pienimuotoisista ruoppauksista tehdään Uudenmaan ELY-keskukselle. Valvontaviranomaisina toimivat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Valvonta kohdistuu esimerkiksi vesistö rakentamiseen, vesistön täyttämiseen ja ruoppauksiin, kaapeleitten ja johtojen asentamiseen mereen sekä ojitusasioihin. Pääosin valvontavastuu on rinnakkainen, mutta mm.

oijitusasiat kuuluvat kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Vesilain mukaisia lupakohteita on vuosittain noin 25 kappaletta.

9.4. Vesihuoltolaki

Vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena toimii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Valvonta koskee vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitoksen viemäriin ja vesijohtoon sekä hulevesiviemäröinnin alueella kiinteistöjen liittymistä hulevesiverkkostoon. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee vesijohtoja ja jätevesiviemäreitä sekä hulevesiverkostoa koskevia vapautushakemuksia (VHL 11 ja 17 c §). Näiden hakemusten osalta kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaosto on siirtänyt toimivallan ympäristöseuranta- ja -valvontayksikön päällikölle. Vapautushakemuksia on vuosittain noin 40 kappaletta.

Valvontakohteet tulevat vireille lähinnä rakennusvalvonassa käsittelyssä olevien maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten lupien tai naapurivalitusten myötä sekä vesihuoltolaitoksen aloitteesta.

9.5. Merenkulun ympäristönsuojelulaki

Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) mukaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen hyväksyy huvivenesataman jätehuoltosuunnitelman ja merkitsee sen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Helsingissä jätehuoltosuunnitelmavollisia huvivenesatamia on 69 kappaletta merkittynä ympäristönsuojelun tietojärjestelmä YLVAan vuonna 2020. Jätehuoltosuunnitelma on tarkistettava olennaisen muutoksen yhteydessä.

10. Muut ympäristövalvonnalle kuuluvat tehtävät

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluu lisäksi luvitus- ja valvontatehtäviä, joita ovat mm. luonnonsuojelulain mukaiset luonnonmuistomerkkien rauhoitukset, osa maasto- ja vesiliikennelain mukaisista kilpailuista ja maa-aineslain mukaiset maan ottoalueet sekä kotitarvealueet.